

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอนี้ได้ทำการศึกษาในเขตอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในระดับครัวเรือน หมู่บ้าน และตำบลของอำเภอหนองปรือ เพื่อทราบสถานการณ์ประชากร กลุ่มผู้ยากลำบาก และการรวมกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในเขตอำเภอหนองปรือ
2. จัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศที่ได้ตามวัตถุประสงค์ข้อแรก
3. เพื่อศึกษาวเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายกองทุนชุมชนระดับอำเภอ จากการเชื่อมโยงกองทุนชุมชนระดับหมู่บ้านและตำบล
4. จัดกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนของอำเภอหนองปรือ

จากวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนและกระบวนการดังนี้

1. ประชุมทำความเข้าใจในเรื่องกระบวนการ และวิธีการศึกษาวิจัยร่วมกับกลุ่มนักวิจัยบุคคลภายนอก
 - ทำความเข้าใจกับนักวิจัยบุคคลภายนอก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาญจนบุรี เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 2 เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4 ณ ห้องประชุมดาวดิงส์ ศาลากลางจังหวัดกาญจนบุรี
2. คณะผู้วิจัยบุคคลภายนอกชุมชนเยี่ยมชุมชน หมู่บ้าน ตำบล เพื่อแนะนำตัว และแนะนำโครงการ รวมทั้งแสวงหานักวิจัยในท้องถิ่น
3. ประชุมทำความเข้าใจกับนักวิจัยในท้องถิ่นในเรื่องประเด็น วัตถุประสงค์ และบทบาทในการศึกษาวิจัย
 - 3.1 ทำความเข้าใจกับนักวิจัยในท้องถิ่น ประชุมร่วมกัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในวันประชุมประจำเดือนอำเภอหนองปรือ ทุกวันที่ 2 ของเดือน

3.2 แนะนำตัวนักวิจัยต่อประชาคมหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน ตามกำหนดระยะเวลาของการประชุมหมู่บ้าน เช่น วันที่ 5 บ้านเขาหินตั้ง วันที่ 6 บ้านแม่ระวาง ตำบลสมเด็จเจริญ วันที่ 9 ตำบลหนองปรือ เป็นต้น

4. สร้างเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลกองทุนสวัสดิการชุมชน ข้อมูลผู้ยากลำบากในแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชนในอำเภอหนองปรือ

4.1 จัดทำแบบสอบถามระดับครัวเรือน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อค้นหา ลักษณะการได้รับสวัสดิการของชาวบ้าน และบุคลากรเป้าหมายที่ควรได้รับความช่วยเหลือ/สวัสดิการ และตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

4.2 ทดสอบแบบสอบถาม/ เก็บข้อมูลเบื้องต้นใน 3 ตำบลๆ ละ ประมาณ 50 ตัวอย่าง

4.3 วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เบื้องต้นตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานระดับอำเภอ โดยจำแนกเป็นรายครัวเรือน และรายหมู่บ้านของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

5. กระบวนการศึกษาวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR) เพื่อที่จะทำให้เกิดรูปแบบ (Model) ของการพัฒนาเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนในแต่ละตำบล อันจะนำไปสู่การบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างกองทุนสวัสดิการชุมชนของทั้งอำเภอ บนฐานการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

5.1 เก็บรวบรวมข้อมูลระดับครัวเรือน ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรทุกหมู่บ้านของอำเภอหนองปรือ ด้วยการเก็บข้อมูลโดยนักวิจัยท้องถิ่น (คนในชุมชนเป็นผู้เก็บตามแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้น)

5.2 เก็บข้อมูลองค์กรชุมชนที่มีอยู่ทั้งหมดในหมู่บ้าน โดยนักวิจัย

5.3 สรุปลักษณะการได้รับสวัสดิการของชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน

5.4 สรุปบุคลากรเป้าหมายที่ควรได้รับความช่วยเหลือ/สวัสดิการ

5.5 เก็บข้อมูลเชิงลึกในระดับหมู่บ้าน (focus group) เพื่อสอบถามข้อมูลอีกครั้ง

5.6 จัดทำประชาคมระดับกลุ่มหมู่บ้าน และระดับตำบล เพื่อผลักดันให้เกิดองค์กรสวัสดิการระดับอำเภอตามสภาพความเป็นจริง โดยวิทยากรสวัสดิการชุมชนจากตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค และตำบลปากแพรก อำเภอเมือง (นายคิวโรจน์ จิตนิยม นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง นางวิเชียร บัวซ้อน)

5.7 จัดเก็บข้อมูลบริบทชุมชนรายหมู่บ้าน

6. สร้างและทดลองดำเนินการเชื่อมโยงกิจกรรมการดูแลสวัสดิการสำหรับกลุ่มผู้ยากลำบาก โดยอาศัยศักยภาพของกองทุนเครือข่ายและทุนทางสังคมในระดับตำบล และระดับอำเภอให้ครอบคลุม กลุ่มเป้าหมายผู้ยากลำบาก อันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง ทั้งในมิติของการขยายพื้นที่การขยายบริการ หรือขยายกลุ่มเป้าหมายที่เกินกว่าขอบเขตเดิมของกองทุน

6.1 ศึกษาดูงานสวัสดิการ และสถาบันการเงินชุมชน ที่ ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน เพื่อสร้างแนวความคิดการก่อตั้งองค์กรชุมชนบริหารงานด้านสวัสดิการระดับอำเภอ

6.2 ประชุมคณะก่อตั้งองค์กรสวัสดิการระดับอำเภอ ที่ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอ หนองปรือ เพื่อสร้างกฎระเบียบ และกำหนดตำแหน่งหน้าที่คณะกรรมการดำเนินงาน

6.3 ผลักดันการก่อตั้ง กองทุนระดับอำเภอ เปิดบัญชีกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอ หนองปรือ ที่ธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาหนองปรือ

6.4 ประชุมคณะกรรมการเพื่อ ตรวจสอบ ระเบียบ และแนวทางการดำเนินงานกองทุน สวัสดิการชุมชนเพื่อความยั่งยืน

6.5 ดำเนินการจดทะเบียนรับรองสถานภาพของกองทุนสวัสดิการชุมชนของอำเภอ หนองปรือ

6.6 ประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เพื่อนำข้อคิดเห็นมา กำหนดเป็นแนวปฏิบัติขององค์กรให้ชัดเจน และได้รับความร่วมมือจากทุกหมู่บ้าน ตำบล เขตเทศบาล ให้มากที่สุด

6.7 ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมให้กองทุนสวัสดิการชุมชนระดับหมู่บ้านและตำบลรวมตัวเป็น เครือข่าย และบูรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอหนองปรือ

สรุปผลการวิจัย

1. ได้ทราบข้อมูลพื้นฐานของชาวอำเภอหนองปรือ และจัดเป็นฐานข้อมูลเรื่อง องค์กร/กลุ่ม ของแต่ละชุมชน หมู่บ้าน ตำบล และข้อมูลผู้ยากลำบาก

2. ในส่วนผลการศึกษาของจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่าย กองทุนชุมชนระดับอำเภอของอำเภอหนองปรือ สรุปได้ว่า

2.1 จุดแข็ง

- ทุกหมู่บ้าน ตำบลของอำเภอหนองปรือมีการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรเพื่อจัดสวัสดิการ ช่วยเหลืออนุเคราะห์สงเคราะห์ซึ่งกันและกันอยู่บ้างแล้ว แต่ยังขาดการบริหารจัดการให้เป็นระบบ

- ประชาชนส่วนใหญ่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างถาวร มีอาชีพมั่นคงและส่วนใหญ่มีครอบครัวที่สามารถช่วยตนเองได้เป็นอย่างดี และอาจเผื่อช่วยเหลือผู้อื่นได้ถ้ามีผู้บริหารจัดการ

2.2 จุดอ่อน

- แต่ละตำบลจะแยกกันอยู่อย่างชัดเจน เนื่องจากอำเภอหนองปรือมีอาณาเขตกว้างขวางมาก อาทิ จากองค์การบริหารส่วนตำบลสมเด็จเจริญ ถึงองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาไหลห่างกันเป็นระยะทางมากกว่า 50 กิโลเมตร

2.3 โอกาส

- โอกาสส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับหมู่บ้าน และตำบลให้เป็นกองทุนสวัสดิการระดับอำเภอมุ่งสูงมาก เพราะผู้นำระดับสูงคือนายอำเภอ นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำท้องถิ่นมีความตระหนักที่ต้องการช่วยเหลือผู้ยากลำบากที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ในลักษณะ “คนรวย” ช่วย “คนจน”

2.4 อุปสรรค

อำเภอหนองปรือเป็นอำเภอสุดท้ายไกลที่สุด ด้านหนึ่งของจังหวัดกาญจนบุรีเป็นระยะทาง 75 กิโลเมตร โอกาสในการที่ผู้ส่งเสริมสนับสนุนให้การช่วยเหลือจึงทำได้ไม่บ่อยนัก

3. การจัดทำฐานข้อมูล

ในงานศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีการจัดทำฐานข้อมูล 3 ฐาน คือ ฐานข้อมูลพลวัตประชากรทั่วไป ข้อมูลองค์กร/กลุ่ม และข้อมูลผู้ยากลำบาก ซึ่งยกตัวอย่างในภาคผนวกเฉพาะข้อมูลองค์กร/กลุ่มในแต่ละหมู่บ้าน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยที่สามารถช่วยให้ชุมชนก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอได้ครั้งนี้ มาจากจุดสำคัญหลายประการ อาทิ

1. พื้นฐานเดิมของการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ยากลำบากที่มีอยู่บ้างแล้ว แต่เห็นได้อย่างชัดเจนว่าไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง
2. ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าใจและมีจิตใจที่อยากทำให้ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

มีกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อช่วยดูแลเป็นพี่เลี้ยงให้กองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอหนองปรือ ดำเนินไปอย่างยั่งยืน และสามารถจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมทุกกลุ่มของผู้ยากลำบาก

มีการจัดงบประมาณสนับสนุนแบบให้เปล่า หรือแบบทุนหมุนเวียน เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มได้ ดำเนินงานอย่างครบวงจร